

L'estima pel propi idioma serà un punt de convergència entre Eva i Marta. La primera, tot i la seua escassa preparació acadèmica, arribarà a dir, en homenatge a son pare, que "*llegir i escriure en valencià era fonamental per a unes persones que se sentien orgulloses de la seua terra*" (124)

Ja per últim, ressenyem una altra coincidència dels dos textos: la del triangle format per tres ciutats, Alcoi, Alacant i Nàpols. Tres espais literaris que definiran la consciència esqueixada de les protagonistes ja que mai se senten indentificades del tot amb cap d'elles. Per això parlàvem abans de "desplaçades" en referir-nos a Eva, i Marta, sobretot, però també hem de pensar altres dones que poblen el món literari de Carles Cortés com l'àvia de Marta, Dolors Peris Boluda o Teresa, la germana d'Eva... per entendre que en el fons tots els seus personatges no acaben de veure's enlloc. I per això necessiten "ponts": punts de trànsit sobre l'abisme on es mouen les seues existències.

III

"*Marta dibuixa ponts*" suggereix una eixida a aquest desarrelament i alhora necessitat de reencontre: els ponts. Aquesta construcció és tot un símbol. Per un costat simbolitza els orígens d'alguns protagonistes centrals de les seues obres; per altre costat simbolitza l'esforç de tots ells per lligar un univers sentimental esqueixat, com un mirall trencat tot al·ludint a la imatge colpidora de Mercè Rodoreda.

La protagonista assumeix el perfil contradictori dels personatges femenins de Carles Cortés. Marta es debat entre una estreta vinculació a la família mitjançant la constant presència de la seua àvia –amb qui sent una mena d'identificació que li permet lligar totes les seues experiències- i el deseeiximent que experimenta cap als pares per tot el que signifiquen de rutina, renúncia i, d'alguna manera, fracàs personal. És interessant ressenyar la simbologia de les "cendres" de l'àvia que l'acompanyaran en tota la seua trajectòria entre Nàpols i Alacant amb el seu "*olor de poma verda*"(89). Es produirà una significativa sinestèsia en la què es barrejarà l'evocació del ser estimat i l'exaltació entusiasta del present. Aquesta contradicció es resoldrà en l'última pàgina del llibre quan la protagonista aboque les cendres al por d'Alacant. Amb elles "*l'avia se n'ha anat*" (250) i i tanca "*un cicle que havia començat nou anys abans, al mateix temps que la mort de l'àvia*" (241).

L'amor vindrà, però, a ser el màxim exponent de les tensions internes de la protagonista. Fins el punt que marca el cicle vital que la fa marxar a Nàpols i tornar a Alacant anys després. La violació de Valentí que ella no denunciarà "*per què tenia por que, si ho contava se'm rigueren... A més, ell es podria enfadar per sempre i no el tornaria a veure mai més...*" (249). Per altra banda Marta pateix una mena de sentiments de culpabilitat per no poder juntar amistat i relació amorosa. Elena i Riccardo voran com les seues aproximacions cap a ella resulten infructuoses, a pesar de l'estima que sent per ells. Aquesta sensació

d'impossibilitat de dur a bon termini una relació amorosa batega al llarg del text – conve no oblidar la separació dels pares o les infidelitats de Fabrizio amb Donatella... - i culmina amb la sobtada desaparició de Fabrizio després del reencontre amb el seu amic Francesco.

La contradicció, doncs, marcarà un destí que tothora deriva cap a una constant recerca i alhora donarà lloc a la renúncia que implica tota decisió. L'estada a Nàpols i el retorn a Alacant anys després definiran la biografia de Marta. D'ahí la metàfora del "pont" que permet l'anada i la tornada, mai la ruptura que separe el passat del present i permeta l'oblit. El "pont" simbolitzarà el lligam de l'amor entre les persones, cultures o memòria. Alhora, però, serà l'analogia d'una angoixa constant nascuda de la convivència d'extrems oposats, sense els quals, malgrat tot, la personalitat de Marta restaria mancada de sentit.

Per això abans ja insinuàvem que aquesta novel·la de Carles Cortés sobre l'experiència d'una dona jove entestada en bastir "ponts" ve a ser el relat d'una educació sentimental. Aquest ve definida per les reflexions de la protagonista en les últimes pàgines: "*Calia tancar una etap, un cicle que havia començat nou anys abans, al mateix temps que la mort de l'àvia*" (241). Tot el flash-back que arranca al començament de la novel·la – "*No vaig ser a l'enterrament de l'àvia. Sempre ho he recordat en aquests catorce anys que han passat*"(11)- vindrà a ser una mena de balanç moral de l'experiència de Marta a les ciutats de Nàpols i Alacant.

Des de la decisió d'iniciar una nova vida lluny d'aquella relació amorosa adolescent amb Valentí que la marcarà per sempre fins esdevenir el seu "secret"; des del desencontre amb la seua amiga Elena o els propis pares, fins el moment que torna a Alacant sense l'home, Fabrizio, que devia acompanyar-la, tot plegat, la història de Marta no és altra cosa sinó una recerca constant per bastir la seua pròpia història moral. Una història construïda amb decisions difícils, desenganys, dubtes, contradiccions i, sobretot, amb el suficient coratge com per tornar, nova, lliure, a pesar de dur les mans buides, al seu lloc d'origen. Sense que hi haja en aquest gest cap actitud covarda o fracassada. Més aviat es tracta de la consciència que el viatge iniciàtic s'haguera acabat i ara tocava mamprendre una nova aventura personal.

Marta, un colp se n'adone de la circularitat de la seua peripecia, i a l'igual que totes les heroïnes, es vorà immersa en una bauma irònica en la què torna al lloc d'on havia fugit anys arrere per a trobar-se amb dues persones que havien donat ales al seu viatge. Marta agafarà als braços a "Valentí fill" (251) en la casa d'Elena. Trencat el malefici, feta una dona madura i reforçada per la seua experiència napolitana, assumirà la ironia d'aquella escena que tanca la novel·la, de la mateixa manera que, per fi, s'identificarà, finalment, amb la seua àvia a través de la mar. La mateixa mar on "*l'avi Jaume havia salpat*" (249) i ara acollia Fabrizio navegant... "*la nostra mar. La dels dos. La que creuava el seu vaixell.*" (243)

Aquesta "circularitat" ve cohesionada per la imatge dels diferents "ponts" que marquen el pas de cadascuna de les tres parts: *els fonaments del pont, els ponts*

de la vida i l'enfonsament del pont. La metàfora dels "ponts" definirà aquesta educació sentimental de la protagonista al llarg d'un doble viatge, el d'anada i el de tornada. Enmig hi ha tota una ruptura física, geogràfica, fins i tot cultural- que dóna peu als "fonaments del pont"; després, gràcies a tot un cúmul d'experiències -sentimentals, professionals...- es forma ella mateixa en "els ponts de la vida"; finalment, una vegada Marta ha tancat el cicle del seu aprenentatge moral pren una decisió valenta amb "l'enfonsament del pont". Les últimes línies de la novel·la segellen aquesta nova etapa com si fóra un viatge sense retorn: *"entremig d'aquesta porta que ara tanque, ben forta perquè no es quede mig oberta. Ben tancada.* (251)